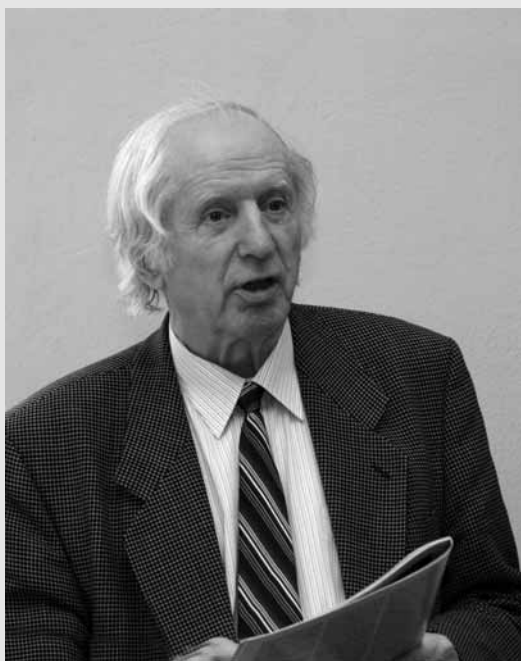

AR VISADA VISKAS TURI TURĖTI PRADŽIĄ IR PABAIGĄ?

arba

Juozapo Baldausko jubiliejus

DANQUOLĖ ŽELVYTĖ

Juozapas Baldauskas. Virginijos Valuckienės nuotrauka

Taip jau yra, kad ilgametis žurnalo „Mokslas ir gyvenimas“ vyriausiasis redaktorius, kultūros veikėjas Juozapas (draugams jis visada Juozas) Baldauskas savo gimtadienį švenčia vasarą, birželio 27-ąją, kai daugelis jo kolegų, draugų ir bičiulių atostogauja ar būna užsiėmę kitais rūpečiais. Iš dalies dėl to Juozas kartais iš jų sveikinimų sulaukia gimtadieniui jau praėjus. Pernai kai kurie iš bičiulių Juozo ir su apvaliu jubiliejumi nesiskubino sveikinti. Iš dalies dėl to, kad, kol paties Juozo dokumentų nepavartai, net negali ir patikėti, kad ta jo metų kraitė jau tokia solidi, juo labiau, kad jis pernai vis dar dirbo žurnalo „Mokslas ir gyvenimas“ vyriausiuoju redaktoriumi.

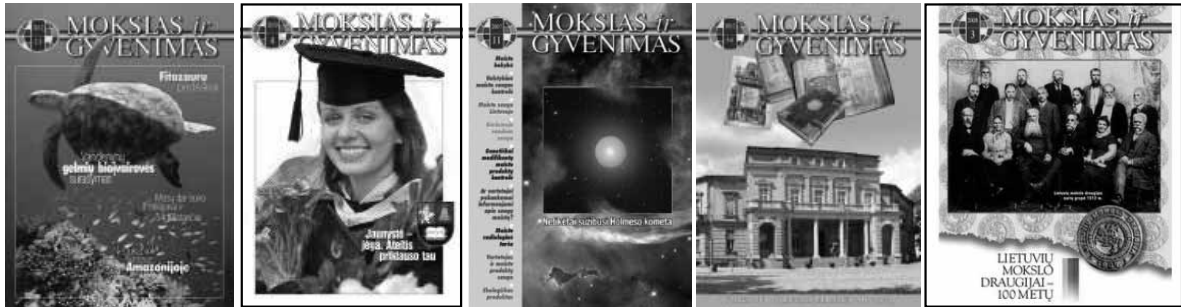
Vilniaus žemaičiams Juozas – saviškis, kaip ir sostinės žurnalistams sinjorams. Gimė jis 1932 m. tuometinio Papilės valsčiaus Žilių kaime. 1965 m. baigė Vilniaus universitetą. Savo žurnalistinį kelią Juozas pradėjo 1956 m. tuometinio Kuršėnų rajono laikraščio „Komunizmo keliu“ redakcijoje. Čia dirbdamas tapo Lietuvos žurnalistų sąjungos nariu (nuo 1977 m. jis buvo šios sąjungos valdybos narys, vadovavo Mokslo populiarinimo sekcijai). Po šešerių metų (1962-aisiais) jam buvo patikėta dirbti Plungės rajono laikraščio „Socialistinis kelias“ (nuo 1963 m. – „Kibirštis“, nuo 1990 m. spalio 1 d. – „Žemaitis“) redaktoriumi. Dirbdamas Plungėje užbaigė žurnalistikos studijas Vilniaus universitete, o 1967 m. iš Plungės persikėlė gyventi į Vilnių ir pradėjo dirbti tuometiniame LKP CK. 1975 m. jam buvo pasiūlyta vėl sugrįžti į žurnalistiką – perimti į savo rankas žurnalo „Mokslas ir gyvenimas“ vairą. Nepaisant to, kad jau buvo sukaupta didelė patirtis dirbant rajoninėje spaudoje, LKP CK, o studijų metais įgyta ne tik žurnalistikos, bet ir teisės žinių, pasiryžti tapti 1957 metais „Žinijos“ draugijos įsteigto, tuo metu vieno iš svarbiausių Lietuvoje leidžiamų žurnalų redaktoriumi Juozui nebuvo lengva. Ankstesniais metais šio leidinio vyr. redaktoriais dirbė Karolis Jankevičius, kuris vyr. redaktoriaus pareigas ėjo nuo pat leidinio įkūrimo (1957 m.) iki 1961 m., ir Jonas Karosas, kuris redakcijai vadovavo 1961–1975 m., jau buvo suformavę savitą šio mokslo populiarinimo ir mokslo istorijos mėnesinio žurnalo veidą bei koncepciją ir bendrame Lietuvos kontekste pasiekę aukštą leidinio turinio ir poligrafinės kokybės lygį. Juozui reikėjo ne tik tą lygį išlaikyti, bet ir kasmet, atsižvelgiant į besikeičiančias spaudos ir gyvenimo tendencijas, jį atnaujinti taip, kad žurnalas visada būtų laukiamas skaitytojų. Daugelis žmonių tais metais savo gyvenimą sunkiai įsivaizduodavo be šio žurnalo. Čia galėjai rasti solidžių straipsnių įvairiais mokslo klausimais, pradedant filosofija, teise, transportu, ryšiais, medicina, pramone, technika, kultūra, švietimu, kalba, literatūra, gamtos, visuomenės, žemės ūkio, kosmonautikos mokslu. Svarbiausias žinias apie tai, kas nauja ir pažangu ne tik Lietuvos, bet ir kitų pasaulio šalių moksle, ką tais metais buvo galima publikuoti tokiam leidinyje, galėjai surasti žurnalo „Mokslas ir gyvenimas“ puslapiuose. Nemažai mokslo populiarinimo straipsnių, kelionių apybraižų tais laikais šiame leidinyje skelbdavo ir pats redaktorius.

Tų metų statistika įspūdinga: 1982 m. žurnalas buvo leidžiamas 185 tūkstančių egzempliorių tiražu. Tais žurnalo didžiausio pakilimo metais jo vyr. redaktoriui J. Baldauskui buvo suteiktas Lietuvos nusipelnusio žurnalisto garbės vardas.

„Mokslo ir gyvenimo“ redakcijoje yra dirbę daug Lietuvoje žinomų žurnalistų, rašytojų, tarp jų ir Gedvydas Vainauskas, Antanas Semaška, Ričardas Gavelis, Elena Sliesoriūnienė. 1992 m. žurnalas tapo savarankišku – jį pradėjo leisti „Mokslas ir gyvenimas“ redakcija. Leidinio redakcinėje kolegijoje visada būdavo aukštųjų mokyklų vadovų, akademikų, net ir prezidentas Valdas Adamkus ne vienerius metus šiai kolegijai priklausė.

Paskutiniai dešimtmečiai Lietuvos spaudos istorijoje buvo labai permainingi. Didėjant televizijos, radijo, interneto įtakai, periodinių leidinių tiražai gerokai sumažėjo. Pasikeitė ir patys skaitytojai. Ta karta, kuri žurnalą „Mokslas ir gyvenimas“ ne tik skaitydavo, bet ir komplektuodavo, gerokai praretėjo. Atsirado daug naujų leidinių, kurie šiandien turi galimybę įtaigiai pateikti anksčiau tik „Mokslo

(Nukelta į 62 p.)

Žurnalo „Mokslas ir gyvenimas“ viršeliai

(Atkelta iš 61 p.)

ir gyvenimo“ sričiai tradiciškai priskiriamas publikacijas. Spaudos pasaulyje egzistuoja ir konkurencija. Visa tai atsiliepė ir žurnalui. 1994 m. jo tiražas buvo tik 10 000, 2007 m. – 2 500. Na o 2012 m. rugsėjo 21 d. portalo www.alfa.lt vienas iš vedamųjų straipsnių pavadinimų paskelbė: „Miršta „Mokslas ir gyvenimas““. Portalas rašė: „Jei greitai neatsiras kas galėtų ir norėtų išgelbėti „Mokslą ir gyvenimą“, mūsų akyse jau šiais metais numirs dar viena, kažkada, rodės, neatskiriama tautos kultūros dalis, į karstą bus įkalta dar viena, toli gražu nebe pirmoji, vinis.“

Kai tą žinią patvirtino ir į mūsų redakciją paskambinęs žurnalo redaktorius J. Baldauskas, tąsyk jam sakėme tuos pačius žodžius, kaip kad ir daugelis kitų ilgamečių žurnalo skaitytojų: negalima leisti, kad 55 metus kas mėnesį skaitytojus lankęs žurnalas, kuris ne vieną lietuvių kartą žavėjo mokslu, pažanga, kūryba, užgestų.

Sunku išsiskirti su tuo, prie ko priprasta, ko kas mėnesį nekantriai laukdavome. Jug dar taip neseniai, anot portalo www.alfa.lt žurnalistų, „Pilkoje tarybinėje kasdienybėje žurnalo straipsniai apie tolimą gundantį pasaulį už geležinės sienos buvo kaip vilties žiburėlis tamsią, slėgiančią naktį. Dar ir dabar ne vienuose namuose yra išlikę kažkada rūpestingai surinkti ir surišti daugelio metų ar net dešimtmečių „Mokslo ir gyvenimo“ ryšulėliai. Iš pradžių – mažyčiai, kaip pažymių knygelės, vėliau – pilno formato. Net ir dabar smagu atsiversti ir paskaitinėti jau apdulkėjusį, bet vis dar neprarusį savo įdomumo septinto ar aštunto dešimtmečio žurnalą.“

Žurnalą galėjo išgelbėti tik solidi ir nevienadienė parama, kurios

dėka būtų buvę galima iš esmės reorganizuoti leidinį, kad jis taptų labiau patrauklus, įdomus šiuolaikiniam skaitytojui. Taigi reikėjo nuolatinio rėmėjo, nuolatinų dotacijų, nes iš Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondo gaunama kukli parama žurnalo jau negelbėjo. Gaudamas tik tokią paramą, jis galėjo tik vegetuoti, vis labiau mažinti redakcijoje dirbančių etatinių darbuotojų skaičių, ir tik tiek. Na o tokio leidinio šiais laikais skaitytojai dažniausiai jau nebeprermeruoja ir spaudos kioskuose nebeieško.

Pernai savo aštuoniasdešimtmetį pažymintis redaktorius Juozapas Baldauskas ir pats dar nenorėjo „guldyti leidinio į karstą“. Vis dar ieškojo išeities iš susidariusios padėties ir tikėjo, kad ją ras. Buvo planuojama laikinai pereiti prie tik internetinio leidinio versijos. Tad šiemet, įsijungę internetą, vėl surinkome žurnalo internetinės svetainės adresą <http://ausis.gf.vu.lt/mg/>, bet ten naujojo žurnalo numerio nepamatėme. Apsidžiaugėme bent tuo, kad vis dar šioje svetainėje galime skaityti visus nuo 1998 m. išleistus „Mokslo ir gyvenimo“ numerius, kad pati svetainė veikia. Todėl, nors sakoma, kad viskas turi pradžią ir pabaigą, vis dėlto, neapleidžia viltis, kad žurnalas atgims. Redaktorius J. Baldauskas taip pat tikisi, kad atsiras, kas jį pakeis ir suteiks leidiniui naują gyvenimą.

Taigi, sveikindami Juozapą su gražiu praėjusiu jubiliejumi, stebėdamiesi jo sugebėjimu tiek metų vadovauti leidiniui, jo atsakomybe ir pastangomis išeinant iš „Mokslo ir gyvenimo“ redakcijos galutinai neužrakinti jos durų pasauliui, kaip ir Juozas tikime, kad leidinys sugrįš į Lietuvos erdvę ir vėl turėsime „Mokslą ir gyvenimą“.

Juozas Baldauskas savo bičiulių žemaičių ir bendražygių būryje 2012 m. Vilniaus mokytojų namuose vykusio Žemaičių kultūros draugijos Vilniaus skyriaus kultūros vakaro metu. Virginijos Valuckienės nuotraukos

